

Kihnu kielest ja sõnaraamatust

Reene Leas, Reti Könninge, Silvi Murulauk, Ellen Niit
„Kihnu sõnaraamat”. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus
2017.

Kihnu kiel on tegelikult ikka murrak, aga kihnlasõd ise ütlevad selle kohta kiel. Tänave valmis suan kihnu kiele sõnaraamat koondab ümärgusõlt 6000 märksõna, sõnna juurõ tulad näitelausõd. Just näitelausõd andvad edekohe kihnlastõ arusuama muajõlmast, nende kombõsi, tavasi ning egäpääst elu – mere piäl käümist ning naestõ pärüsmuaks oln käsitüed. Näitelausõd andvad aimu sellestki, mioksõd olid suhtõd pereliikmete või suarõrahva vahel või näiteks sellest, mioksõd olid lastõ kasvatamisõ meetodid.

Kihnu kiele sõnavara akati korjama 19. aastasa lõpust alatõs. Kõegõ rohkõm ond sellegä tegelen Kihnu oma mies, Kaerametsä Veeda ehk maesõma muõdi Theodor Saar (1906–1984), kissi korjas kihnu kiele ning kultuurivara Emäkiele Selsile 1930ndätest sõni kuni oma elu lõpuni. Tämä üleskirjutõt matõrjal ond oln suurõks abiks ning paeluski kua alusõks mjõtmõtõ kihnu kiele alastõ trükistele. Sõnaraamat ei põlõ sii erändiks. Kaerametsä Veeda käsikirjalisi ülestähendüsi ning kogotud sõnavara ond siiskid olulisõlt täiendet, juurõ ond pandud uudissõnu, sõnadõlõ ond lisatud aastatõ jooksul juurõ tuln tähendusi.

Samas piäb märkmä, et kua kihnu kiel ning selle sõnavara ond aastatõga kaoni olulisõlt muutun – egäpäases kasutusõs ond vähämäs jäen purjulaeva ehitusõga ning näiteks ülgepüügigä siotud sõnavara, kua kalurieluga siotud sõnavara jäeb nuõrdõmatõlõ riäkijätele järjest võeramas. Kuna põlvkonnad eläväd enämeste nüüdsel aal ise leibes, ei kuulõ lapsõd enäm nda tihti oma vanavanõmatõ rikast murdõkielt.

Mõnõs mõttõs lähäb jälle praegu kihnu kielel paramini kui kunagi ennemä. Egä nädäli ond rahvusringiälingu eetriss kihnukielsed

raadiu-uudisõd, ilmud ond kihnu kiele aabets, lugõmik, õpik ning nüüd kua sõnaraamat. Kõik sie piäks luõma võemalusõ ühe pissikse murdõkiele õpõtamisõs ning säilitamises olukordõs, kus suulinõ päränd tervikuna nõrgõmas jäeb.

Kihnu sõnaraamatu koostaminõ sai algusõ 2009. aasta, kui Jüri Viikbergi juhendamisõl akkasi kogo panõma e-sõnastikku. Kui esti kiele instituudil sai valmis sõnastikusüsteem EELex, viidi e-sõnastik 2013. aasta sjõnna üle ning professor Karl Pajusalu iestvädämisel võttis tüe sioksõ kuõsi, et suaks sõnaraamatu papri piäl kua vällä anda. Õla panid alla Kihnu kultuuri instituut, esti kiele instituut ning Tartu ülikuõel. Koostajatõ ringi tulid juurõ Sarabu Silvi (Silvi Murulauk), Kihnu juurdõga Reti Könninge ning suarlasõst murdõtiädläne Ellen Niit.

Näitelaosõtõga aitasid täiendä ning pärast tüe üle uata Kihnu kielekoja liikmed. Kihnu kuõlilapsõd ond pakn vällä kieletuõndõss korraldõt sõnavõistlustõl uudissõnu. Sõnaraamatu põhiosas ond üle 6000 märksõna. Sii ulkõs ond vanad, juba aktiivsõst kasutusõst kadun sõnu, sõnavara, mis aastat jooksul ond oma tähendüst muutn või suan lisatähendüsi, aga kua siokõst sõnavara, sasi ond viimse puarikümne aastaga kihnu kiele juurõ tuln.

Sõnaraamat ond mõtõldud kõikõ kihnlastõlõ, kihnu kiele õppijatõlõ ning riäkijätele, aga kua nendele, kissi tahaks rõhkõm tiädä suaja sellest pissiksest kultuurikjõllust. Iäd lugõmist!

*Liänemetsä Reene (Reene Leas),
üks kolmõst sõnaraamatu koostajast*